

Јелена Недић
Универзитет у Београду
Православни богословски факултет
nedichelena@yandex.ru

УДК 37.093.5:811.161.1(497.11)
https://doi.org/10.18485/sd_ruski75.2023.ch17

РУСКИ ЈЕЗИК НА ПРАВОСЛАВНОМ БОГОСЛОВСКОМ ФАКУЛТЕТУ: ТРЕНУТНО СТАЊЕ, ПРОБЛЕМИ И ПРЕДЛОЗИ

У раду се представља тренутно стање изучавања руског језика на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, проблеми са којима се сусрећемо и предлози за рад са студентима у датим околностима.

Кључне речи: руски језик у теологији, Православни богословски факултет, руски језик, страни језик струке.

The subject of this writing is the current situation in Russian language studies at the Faculty of Orthodox Theology, University of Belgrade, the problems we encounter, and the suggestions for working with the students in given circumstances.

Keywords: Russian language in theology, Faculty of Orthodox Theology, Russian language, foreign language in the field of theology, foreign language for specific purposes.

Православни богословски факултет у Београду, основан 1905. године, а отворен 1920, у већини својих студијских програма имао је заступљен руски језик. Према првој уредби о раду факултета 1921. године руски језик има статус обавезног (у студијски програм су улазили латински, руски и још један живи страни језик). Програмом из 1955. руски језик се дефинише као обавезни изборни предмет. И касније се статус предмета више пута мењао, а једно време изучавање страних језика је било у потпуности укинато (Кончаревић, Дамљановић 2007). Руски језик данас има статус обавезног изборног предмета (страни језик је обавезан, али студенти имају могућност избора између енглеског, француског, немачког и руског). Трајање наставе страног језика на основним студијама је 4 семестра по два часа седмично (1 час предавања и 1 час вежбе) (као што можемо видети у табели, прилог 1), а на мастер студијама 1 семестар по 4 часа седмично

(в. прилог 2).

Смер/ семестар	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Богослов-ско-пастирски	Руски језик I 1+1	Руски језик I 1+1	Руски језик II 1+1	Руски језик II 1+1	-	-	-	-
Богослов-ско-католически	-	-	Руски језик I 1+1	Руски језик I 1+1	Руски језик II 1+1	Руски језик II 1+1	-	-

Прилог 1

I семестар —	II семестар Руски језик струке 2+2
-----------------	--

Прилог 2

Академске 2021/22. године на основним студијама руски језик изучава укупно 136 студената, на мастер студијама 53 студента.

У следећој табели (прилог 3) видимо колики је број уписаних студената на првој години студија и колики је број студената који су први пут уписали руски језик.

Школска година	Број уписаних студената у прву годину студија	Број студената који су одабрали руски језик
2017/18	182	99
2018/19	160	98
2019/20	140	61
2020/21	144	64
2021/22	180	65

Прилог 3

Није тешко приметити да проценат студената који бирају руски језик постепено опада у односу на број уписаних студената.

Предуслов за избор страног језика је његово предзнање из претходног школовања на нивоу А2.

Литература за Руски језик I је уџбеник К. Кончаревић *Радостъ общения* (Кончаревић 2012), речник богословских појмова и термина К. Кончаревић и М. Радовановић (Кончаревић, Радовановић 2012), Граматика руског језика Р. Маројевића, (Маројевић 1984) (и каснија изд.), *Руско-српски речник* Б. Станковића (Станковић 1998) (и каснија изд.). За Руски језик II је уџбеник К. Кончаревић *Руски језик у комуникацији и мисији Цркве* (Кончаревић 2014), већ споменути *Руско-српски и српско-руски теолошки речник* (Кончаревић, Радовановић 2012) и књига Б. Тошовића *Функционални стилови* (Тошовић 2004). На мастер студијама поред теолошког речника и неадаптираних изворних текстова на руском језику из домена уже струке, основни уџбеник је *Руски језик у теологији. Обликовање научног текста, техника превођења* (Кончаревић 2011).

Што се тиче литературе, основни проблем је непостојање актуелног уџбеника за предмет Руски језик I. Уџбеник који се сада користи је, заправо, уџбеник руског језика за другу годину српских православних богословија. Зато се поред њега користе необјављени материјали који садрже текстове и вежбања, као и додатни аудио и видео материјали. Са проблемом непостојања одговарајућег приручника повезан је и проблем различитог предзнања: студенти који су претходно завршили богословију углавном су добро упознати са одређеним појмовима из домена православне духовности и општом богословском терминологијом, док су студенти који су завршили друге средње школе обично боље упознати са граматиком, али им тек предстоји да се упознају са теолошком лексиком. Зато се трудимо да наставни процес и његов садржај максимално прилагодимо предзнању свих студената који похађају курс.

Као још један проблем морали бисмо навести предзнање као предуслов за избор руског језика. Најпре, овакав предуслов знатно смањује број студената који би желели да уче руски језик струке на богословском факултету, и затим, смањује ефикасност његовог учења, јер је наше искуство на основу појединих студената почетника, који су као изузетак били уписани на руски језик, показало да мотивисани студенти без поседовања икаквог предзнања често постижу већи успех од студената који су претходно учили руски језик у основној или средњој школи.

На факултету, нажалост, није развијена међународна сарадња која би подразумевала усавршавање руског језика као страног преко,

рецимо, краткотрајне размене студената, што би у начелу било изводљиво. Настава се спроводи изван аутентичне говорне средине, зато се симулација говорне средине врши употребом техничких средстава (коришћење аудио и видео материјала) и повременим укључивањем комуникације са изворним говорником у току наставе. Због тога, као и због малог броја часова на седмичном нивоу, проговарање се одвија много спорије него савладавање рецептивне говорне делатности.

Наставни процес је конципиран тако да буде максимално близак психолошким особеностима и језичким говорним способностима студената. Осим тога, један од наших циљева је мотивисање студената и стварање интересовања за руски језик и културу, узимајући у обзир тенденцију ка опадању броја студената који се одлучују да уче овај страни језик. Осим упознавања са лексичким и граматичким системима руског језика у комуникацији и мисији Цркве, са сакралним функционалностилским комплексом савременог руског језика и правилима композиционог обликовања теолошког текста уже струке, теоријом и техником превођења теолошког текста, трудимо се да приближимо студентима и народну традицију и културу, реалије савременог живота, као и културу и традицију Руске православне Цркве.

О успешности у савладавању градива говори пролазност студената са којом можемо да се упознамо у прилогу 4.

Школска година	Број студената који су слушали Руски језик I	Број студената који су положили испит из Руског језика I	Број студената који су слушали Руски језик II	Број студената који су положили испит из Руског језика II
2017/18	95	86	97	89
2018/19	98	86	91	80
2019/20	62	52	73	66
2020/21	64	53	66	54

Желели бисмо да наведемо и то да се на нашем факултету већ од прве године изучавања руског језика практикује увођење неадаптираних оригиналних текстова и аудио и видео материјала, захваљујући томе што студенти већ имају делимично познавање богословског појмовног апарата на српском језику и богословске тематике уопште. Употреба одређених вежбања заснованих на аутентичној језичкој грађи омогућава висок ниво савладавања језика и терминологије уже струке.

На часовима се активно користе презентације са материјалима и задацима. Описаћемо неколико типова таквих вежби како бисмо илустровали оно о чему говоримо. На пример, на часу се гледа кратак филм о богословљу светитеља Григорија Паламе, после чега следе вежбе аудирања и вежбе говорења преткомуникативног и комуникативног типа.

Други пример: студенти се кроз текст у презентацији упознају са биографијом митрополита Антонија Блума на следећи начин: прво се даје одломак текста са кратким речником испод (студенти имају ограничено време да прочитају текст у себи), а на следећем слајду приказују се вежбања на основу којих проверавамо колико су добро студенти разумели текст (треба одабрати тачан одговор на питање од неколико понуђених, тачне и нетачне тврдње, одговорити на питања). Такав приступ подстиче развој технике беспреводног и информативног читања стручног текста, што је, несумњиво, једна од обавезних компетенција које би требало да стекну студенти богословског факултета.

Можда смо се на крају овог нашег кратког излагања мало више посветили методици наставе страног језика струке, али смо се потрудили да илустративно представимо статус руског језика на Православном богословском факултету данас и да читаоце упознамо са проблематиком његове наставе, као и са неким предлозима у погледу конципирања и организације наставног процеса.

Цитирана литература

- Дамљановић, Дара, Ксенија Кончаревић. „Из историјата наставе руског језика у духовним школама Српске православне цркве”. [У:] Б.Шијаковић (уред.) Српска теологија у XX веку: истраживачки проблеми и резултати, књ. 2. Београд: Православни богословски факултет, 2007, 260–273.
- Кончаревић, Ксенија. Радость общения. Београд, 2012.
- Кончаревић, Ксенија. Руски језик у комуникацији и мисији Цркве. Београд, 2014.
- Кончаревић, Ксенија. Руски језик у теологији. Обликовање научног текста, техника превођења. Београд, 2011.
- Кончаревић, Ксенија, Милан Радовановић. Руско-српски и српско-руски теолошки речник. Београд: Службени гласник, 2012.
- Маројевић, Радмило. Граматика руског језика. Београд, 1984.
- Станковић, Богољуб. Руско-српски речник. Нови Сад – Москва, 1998.
- Тошовић, Бранко. Функционални стилови. Београд, 2004.

Елена Недич

УДК 37.093.5:811.161.1(497.11)

<https://doi.org>

РУССКИЙ ЯЗЫК НА ПРАВОСЛАВНОМ БОГОСЛОВСКОМ ФАКУЛЬТЕТЕ: НЫНЕШНЕЕ СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Резюме

Русский язык на Православном богословском факультете Белградского университета сегодня имеет статус элективной дисциплины (иностраный язык является обязательным, русский выбирается из нескольких иностранных языков). Изучение продолжается 4 семестра по два часа в неделю. Для выбора иностранного языка необходимо его предварительное знание из предыдущего обучения на уровне А2. Процесс преподавания организован таким образом, что он максимально соответствует психологическим особенностям и языковым и речевым способностям студентов. Кроме ознакомления с лексическими и грамматическими системами русского языка в коммуникации и миссии Церкви, с сакральным функционально-стилистическим комплексом современного русского языка и правилами композиционного оформления богословского текста, теорией и техникой перевода богословского текста, студентам предоставляется возможность познакомиться с русской народной традицией и культурой, реалиями современной жизни и культурой и традициями Русской Православной Церкви.

Ключевые слова: русский язык в теологии, Православный богословский факультет, русский язык, иностранный язык специальности.